

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова науково-методичної ради
факультету фізико-технічного

 Олександр ЗОЛОТЬКО
“26” червня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

для здобувачів вищої освіти

2.23 Екологічні дозволи для промислових підприємств

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 18 Виробництво та технології

спеціальність 183 Технології захисту навколишнього середовища

освітня програма Екоаналітика та техногенна безпека

рік набору 2020/2021 форма навчання денна термін навчання 4 роки

вид дисципліни обов'язкова

Розробник О.В. Долженкова, доцентка кафедри безпеки життєдіяльності, к.т.н., с.н.с.

Погоджено
Гарант ОП

Олена ЛЕВИЦЬКА

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри Безпеки життєдіяльності
Протокол від «13» червня 2023 року № 18

Ухвалено на засіданні науково-методичної ради фізико-технічного
Протокол від «14» червня 2023 року № 4 .

Дніпро
2023

Опис навчальної дисципліни

Навчальний рік (роки) викладання дисципліни	Курс	Семестр	Підсумк. контроль			Індивід. завдання		Кількість ЕCTS	Обсяг роботи студента (години)					
			екзамен	залік	курс. робота	форма	кількість		аудиторні					самостійна робота
									всього	всього аудиторні	лекції	практичні	лабораторн і	
Денна форма навчання														
2023/2024	4	7		4				5,0	150	52	24	28		98

1. Мета навчальної дисципліни:

- ознайомитися з правовими та організаційними засадами функціонування дозвільної системи, переліком дозвільних документів екологічного характеру та порядком видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів;
- вміти використовувати дозвільні документи на практиці.

Вивчення дисципліни забезпечує формування компетентностей за ОП:

ЗК05 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК06 Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК07 Прагнення до збереження навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку суспільства.

ФК01 Здатність до попередження забруднення довкілля та кризових явищ і процесів

ФК07 Здатність до управління природоохоронною діяльністю, в тому числі, через системи екологічного керування.

ФК08. Здатність до забезпечення екологічної безпеки.

ФК09. Здатність оцінювати вплив промислових об'єктів та інших об'єктів господарської діяльності на довкілля.

ФК10. Здатність розробляти і використовувати первинну документацію структурних підрозділів та дозвільну документацію підприємства з екологічної безпеки.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни

Для вивчення дисципліни «Екологічні дозволи для промислових підприємств» студентам необхідно мати знання та компетентності, що забезпечують базові дисципліни професійної підготовки «Промислова екологія». «Технології основних виробництв», «Технології очистки газів», «Міські та промислові системи очищення води», «Технології поводження із відходами», «Екоаудит», «Ресайклінг».

3. Результати навчання за дисципліною та їх співвідношення із програмними результатами навчання

№	Результати навчання за дисципліною	Програмні результати навчання	Номери тем
1	Знати про необхідність отримання дозволів у екологічній діяльності підприємств та органи їх видачі.	ПР01. Знати сучасні теорії, підходи, принципи екологічної політики, фундаментальні положення з біології, хімії, фізики, математики, біотехнології та фахових і прикладних інженерно-технологічних дисциплін для моделювання та вирішення конкретних природоохоронних задач у виробничій сфері.	T.1.1 T.1.2
2	Отримувати інформацію про дозвільні документи у сфері екологізації виробництва та зелених технологій безпосередньо з іншомовних першоджерел.	ПР02. Вміти аналітично опрацьовувати іншомовні джерела з метою отримання інформації, що необхідна для розв'язання природоохоронних завдань.	T.1.1
3	Володіти технологіями забезпечення санітарного благополуччя населення біозахисту від ГМО.	ПР04. Обґрунтовувати природоохоронні технології, базуючись на розумінні механізмів впливу людини на навколишнє середовище і процесів, що відбуваються у ньому.	T2.1
4	Розуміти склад дозвільних документів під час охорони об'єктів тваринного та рослинного світу.	ПР05. Вміти розробляти проекти з природоохоронної діяльності та управляти комплексними діями щодо їх реалізації.	T2.2
5	Знати дозвільні документи щодо запобігання забруднення атмосферного повітря викидами поллютантів від стаціонарних джерел та попередження зміни клімату.	ПР08. Вміти продемонструвати навички вибору, планування, проектування та обчислення параметрів роботи окремих видів обладнання, техніки і технологій захисту навколишнього середовища, використовуючи знання фізико-хімічних властивостей поллютантів, параметрів технологічних процесів та нормативних показників стану довкілля.	T2.3
6	Знати дозвільні документи у сфері поводження з відходами	ПР11. Вміти застосувати знання з вибору та обґрунтування методів та технологій збирання, сортування, зберігання, транспортування, видалення, знешкодження і переробки відходів виробництва й споживання; оцінювати їх вплив на якісний стан об'єктів довкілля та умови проживання і безпеку людей.	T.2.4
7	Обґрунтовувати методи захисту навколишнього середовища за рахунок оформлення дозволів у сфері земельних, лісових ресурсів	ПР12. Обирати інженерні методи захисту довкілля, здійснювати пошук новітніх техніко-технологічних й організаційних рішень, спрямованих на впровадження у виробництво	T.2.5 T.2.6

		перспективних природоохоронних розробок і сучасного обладнання, аналізувати напрямки вдосконалення існуючих природоохоронних і природовідновлюваних технологій забезпечення екологічної безпеки	
8	Знати дозвільні документи щодо загального та спеціального водокористування та збереження водних ресурсів.	ПР14. Вміти обґрунтовувати ступінь відповідності наявних або прогнозованих екологічних умов завданням захисту, збереження та відновлення навколишнього середовища	T.2.7
9	Знати дозволи на спеціальне користування надрами та об'єктами природно-заповідного фонду	ПР16. Розробляти та затверджувати в установленому законом порядку документацію у сфері екологічної безпеки та визначати збитки навколишньому середовищу у фінансовому еквіваленті для об'єкту господарювання	T2.8 T2.9

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин*		
		лекції	практичні	самостійна
1 семестр				
Розділ 1. Правове регулювання дозвільної системи у екологічній діяльності				
1	Тема 1.1. Правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи. Необхідність одержання документа дозвільного характеру. Орган, уповноважений видавати документ дозвільного характеру. Європейський досвід досягнення екологічної безпеки.	3	2	10
2	Тема 1.2. Порядок діяльності дозвільних органів та адміністраторів Механізм отримання дозвільних документів. Реєстр документів дозвільного характеру. Дозвільні центри та інститут адміністраторів у дозвільній системі в сфері господарської діяльності.	3	2	10
Всього за змістовним модулем 1		6	4	20
Розділ 2. Дозвільні документи в окремих видах діяльності				
3	Тема 2.1. Дозвільні документи у сфері санітарно-епідеміологічного благополуччя, ГМО та біобезпеки. Модернізація застарілого санітарного законодавства і його комплексна гармонізація з європейським. Дозвіл на проведення будь-яких діагностичних, експериментальних, випробувальних, вимірювальних	2	4	10

	робіт на підприємствах, в установах, організаціях, діяльність яких пов'язана з використанням біологічних агентів, хімічної сировини, продукції та речовин з джерелами іонізуючого та неіонізуючого випромінювання і радіоактивних речовин			
4	Тема 2.2. Дозвільні документи на об'єкти тваринного та рослинного світу. Міжнародні ветеринарні сертифікати, ветеринарні довідки і свідоцтва. Дозволи на ввезення в Україну і вивезення за її межі об'єктів рослинного та тваринного світу, добування мисливських тварин (ліцензія, відстрільна картка), спеціальне використання об'єктів тваринного світу та рослинних ресурсів.	2	2	10
5	Тема 2.3. Дозвільні документи у сфері охорони атмосферного повітря та клімату. Дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами.	2	4	10-
6	Тема 2.4. Дозвільні документи у сфері поводження з відходами. Дозвіл на здійснення операцій у сфері поводження з відходами. Письмова згода (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів	2	4	10
7	Тема 2.5. Дозвільні документи у сфері земельних ресурсів. Державна експертиза землепорядної документації. Порядок реєстрації об'єктів. Земельний кодекс України.	2	2	10
6	Тема 2.6. Дозвільні документи у галузі лісових ресурсів. Дозвіл на переведення земельних лісових ділянок до нелісових земель. Виділення лісових ділянок для довгострокового тимчасового користування лісами. Спеціальний дозвіл на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубний квиток, ордер, лісовий квиток)	2	2	8
7	Тема 2.7. Дозвільні документи у галузі водних та рибних ресурсів. Дозвіл на спеціальне водокористування. Дозвіл на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах. Дозвіл на імпорт та експорт зразків видів дикої фауни і флори, сертифікат на пересувні виставки, реекспорт та інтродукцію з моря.	2	2	8
8	Тема 2.8. Дозвільні документи на користування надрами. Спеціальні дозволи на користування нафтогазоносними надрами та надрами у межах конкретних ділянок	2	2	8

9	Тема 2.9. Дозвільні документи на користування природно-заповідним фондом Дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду	2	2	6 4
Всього за змістовним модулем 2		18	24	78
ВСЬОГО		24	28	98

Тематика практичних занять

№ Теми	Тематика (назва) практичного заняття	Кількість годин	Рекомендована література (№ з переліку)
<i>Розділ 1</i>			
1.1	Висновок з оцінки впливу на довкілля	4	№ 1, 2, 3 додаткова № 1, 2
1.2	Висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи щодо ввезення, реалізації та використання сировини, продукції (вироби, обладнання, технологічні лінії тощо) іноземного виробництва за умови відсутності даних щодо їх безпечності для здоров'я населення.	4	№ 1, 2, 3 додаткова № 1, 2
<i>Розділ 2</i>			
2.1	Санітарне законодавство та біобезпека в Європі	2	№ 1, 2, 3 додаткова № 1, 2
2.2	Дозвіл на добування мисливських тварин (ліцензія, відстрільна картка). Дозвіл на право займатися розведенням у напіввільних умовах чи в неволі видів тварин, занесених до Червоної книги України. Дозвіл на спеціальне використання (добування, збирання) об'єктів Червоної книги України.	6	№ 1, 2, 3 додаткова № 4,5,6
2.4	Письмова згода (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів.	2	№ 1, 2, 9 додаткова № 6
2.5	Дозвіл на зняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок.	2	№ 1,2,10 додаткова № 1
2.6	Рішення про виділення у встановленому порядку лісових ділянок для довгострокового тимчасового користування лісами.	2	№ 1,2,10 додаткова № 1
2.7	Дозвіл на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах).	4	№ 1,2,10 додаткова № 1,
2.9	Дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду.	2	№ 1,2,12 додаткова № 1
Всього годин		28	-

Тематика самостійної роботи

№ Теми	Тема самостійної роботи	Кількість годин	Рекомендована література (№ з переліку)
Тема 1.1	Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»	10	№ 1, 2, 3 додаткова № 1
Тема 1.2	Документи дозвільного характеру в галузі екологічної безпеки та компонентів довкілля (загального характеру, процедура їх отримання).	10	№ 1, 2 додаткова № 1, 2
Тема 2.1	Основні положення законів щодо санітарного благополуччя населення, ГМО та біобезпеки	10	№ 1, 2, 3 додаткова № 1, 2
Тема 2.2	Дозвіл на спеціальне використання природних рослинних ресурсів, дозвіл на ввезення на митну територію України незареєстрованих пестицидів і агрохімікатів	10	№ 1, 2, 5 додаткова № 1, 2
Тема 2.3	Дозвіл на провадження діяльності, спрямованої на штучні зміни стану атмосфери та атмосферних явищ у господарських цілях;	10	№ 2, 3, 5,7 додаткова № 4,5
Тема 2.4	Дозвіл на проведення наукових експериментів над тваринами. Дозвіл на переселення тварин у нові місця перебування, акліматизацію нових для фауни України видів диких тварин, а також на здійснення заходів щодо схрещування диких тварин	10	№ 1,2, 6 додаткова № 3
Тема 2.5	Рішення про передачу у власність, надання у постійне користування та оренду земельних ділянок, що перебувають у державній або комунальній власності Рішення про продаж земельних ділянок державної та комунальної власності	10	№ 1,2, 10, додаткова № 7
Тема 2.6	Дозвіл на переведення земельних лісових ділянок до нелісових земель у цілях, пов'язаних з веденням лісового господарства, без їх вилучення у постійного лісокористувача	8	№ 1,2, 10, додаткова № 7
Тема 2.7	Дозвіл на днопоглиблювальні роботи, прокладання кабелів, трубопроводів та інших комунікацій на землях водного фонду Дозвіл на спеціальне водокористування. Погодження відведення землі та водного простору для торговельного мореплавства, здійснення будівельних та інших робіт у зоні дії навігаційного обладнання і морських шляхів	8	№ 1,2, 8,12, додаткова № 1,8

Тема 2.8	Дозвіл на провадження діяльності, пов'язаної з видобуванням корисних копалин:	8	№ 1,2, 13 додаткова № 1,2,7
Тема 2.9	Особливості дозвільних документів у сфері використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду	4	№ 1,2, 14 додаткова № 1,2
Всього годин		98	

5. Схема формування оцінки.

5.1 Шкала відповідності оцінювання:

Відмінно/Excellent	Зараховано/Passed	90-100
Добре/Good		82-89
Задовільно/Satisfactory		75-81
		64-74
		60-63
Незадовільно/Fail	Не зараховано/Fail	0-59

5.2 Форми та організація оцінювання:

Поточний контроль :

Форма оцінювання	Строки проведення оцінювання (тижні викладання)	Максимальна кількість балів
Практичні заняття. Усні опитування на практичних заняттях	2,4, 6,8,10,12,14, 16	8x4=40 8x2=20
Максимальна кількість балів за поточне оцінювання		60 б.

Семестровий контроль:

Форма оцінювання	Максимальна кількість балів
Екзамен	40

5.3 Критерії оцінювання:

Критерії оцінювання знань здобувачів*	
Опанування тем практичних робіт	
Бали	Критерій
враховується:	
<ul style="list-style-type: none"> • ступінь глибини розуміння та засвоєння досліджуваного питання; • обґрунтованість, логічність, послідовність викладення досліджуваного питання. 	

0 балів «незадовільно»	Здобувач неспроможний надати жодної правильної відповіді на запитання за темами практичних робіт.
1-5 балів «незадовільно»	Здобувач дає неправильні або дуже неповні відповіді на запитання; демонструє часткове розуміння термінів та повну відсутність аргументації власної думки; відсутня здатності до репродуктивного застосування знань; значні бар'єри в комунікації.
6-7 балів «задовільно»	Здобувач дає неповні відповіді на запитання; відсутня ґрунтовна аргументація власної думки.
7,5-8,5 балів «добре»	Здобувач дає відповіді не на усі запитання, іноді відповіді фрагментарні; аргументація власної думки не завжди доведена; наявне репродуктивне застосування знань.
9-10 балів «відмінно»	Здобувач надає повні та ґрунтовні відповіді на всі запитання за темами практичних робіт; демонструє уміння визначати головне та другорядне; вдало аргументує власну думку.
Виконання завдань для самостійної роботи (виступу-презентації)	
Бали	Критерій
враховується: <ul style="list-style-type: none"> • систематизованість та обґрунтованість підбраного матеріалу; • логічність, послідовність та зрозумілість викладення матеріалу; • вміння узагальнювати, виокремлювати, порівнювати; • вміння запроваджувати результати власних досліджень у навчальний процес. 	
0 балів «незадовільно»	Здобувач або не виконав завдання або підібрав матеріал, що повністю не відповідає темі.
1-2 бали «незадовільно»	Здобувач не розкрив тему, не супроводив доповідь презентацією.
3 бали «задовільно»	Здобувач підготував презентацію, але не зміг викласти матеріал послідовно та логічно, доповідь не була цілісною.
4 бали «добре»	Здобувач підготував доповідь та її наочне забезпечення, матеріал був підібраний вдало, але не завжди простежувалась здатність здобувача підкреслити головне.
5 балів «відмінно»	Здобувач забезпечив вдале наочне забезпечення доповіді. Матеріал було викладено логічно й послідовно з виокремленням головних аспектів.
Виконання завдань для самостійної роботи (тестування)	
Бали	Критерій
враховується: <ul style="list-style-type: none"> • ступінь глибини розуміння та засвоєння досліджуваного питання; • вміння запроваджувати результати власних досліджень у навчальний процес. 	
0-2 бали «незадовільно»	0-59 % правильних відповідей

3 бали «задовільно»	60-74 % правильних відповідей
4 бали «добре»	75-89 % правильних відповідей
5 балів «відмінно»	90-100 % правильних відповідей

6. Методи навчання, інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна:

Методи навчання:

- інтерактивне навчання (активне залучення здобувача вищої освіти до навчального процесу під час дискусій, бесід);
- словесні методи (пояснення);
- наочні методи (презентації);
- практичні методи (виконання практичних робіт);
- контекстне навчання (інтеграція результатів різних видів діяльності здобувача вищої освіти – навчальної, наукової і практичної – та їх використання під час виконання самостійного наукового дослідження);
- методи аналітичного та критичного мислення – інтелектуальна діяльність здобувача, спрямована на вирішення конкретного завдання, а також спосіб підходу до проблеми, що дозволяє виявити приховані проблеми і прийняти правильне рішення;
- самостійне навчання (опанування завдань для самостійної роботи у результаті аналізу та переосмислення рекомендованої навчальної та наукової літератури).

Інструменти та обладнання:

Персональні комп'ютери, ноутбуки

Програмне забезпечення:

MS Office 365, MS Teams, MS Forms, MS PowerPoint, MS SharePoint, Zoom.

7. Рекомендована література:

Основна:

1. Закон України “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” К.: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 48, ст.483
2. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища". – К.: Відомості Верховної Ради України, 1991. – № 41. – Ст. 546.
3. Закон України “Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів” К.: Відомості Верховної Ради України (ВВР), (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, N 35, ст.484)

4. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення Закон N 662-XIV ([662-14](#)) від 14.05.99, ВВР, 1999, N 28, ст.232.
5. Закон України “Про рослинний світ Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 22-23, ст.198.
6. Закон України “Про тваринний світ Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 14, ст.97.
7. Закон України “Про охорону атмосферного повітря” К.: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 50, ст.678..
8. Запольський А.К. Водопостачання, водовідведення та якість води : підруч. / А.К. Запольський. – К. : Вища шк., 2005. – 671с.
9. Закон України від № 2320-IX 20 червня 2022 р. “Про управління відходами” К.: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2022
10. Земельний кодекс України. К. : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, ст.27.
11. Лісовий Кодекс України. К.: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 17, ст.99.
12. Водний кодекс України від 06 червня 1995 р. К.: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 24, ст.189.
13. Кодекс України «Про Надра». К.: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 36, ст.340.
14. Закон «Про природно-заповідний України. К.: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 34, ст.502

Додаткова:

1. Сарапіна М.В. Забезпечення екологічної безпеки: підручник / М.В. Сарапіна, В.А. Андронов, С.Р. Артем'єв, О.В. Бригада, О.В. Рибалова. – Х.: НУЦЗУ, 2019. – 246 с
2. Запорожан ВМ .Аряєв М.Л. Біоетика та біобезпека Підручник / В.М. Запорожан ВМ, М.Л. Аряєв. – К.: Здоров'я, 2013.-456 с
3. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення Закон N 662-XIV ([662-14](#)) від 14.05.99, ВВР, 1999, N 28, ст.232
4. Наказ Мінприроди України від 27.06.2006 р. №309, “Про затвердження нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел”
5. Постанова КМУ України від 13 березня 2002 р. №301 “Про затвердження Порядку погодження і видачі дозволів на провадження діяльності, пов’язаної із штучними змінами стану атмосфери та атмосферних явищ у господарських цілях”. К.: 2102 р.
6. Постанова КМУ від 13 липня 2000 р. № 1120 “Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів”

7. Порядок надання спеціальних дозволів на користування надрами. Постанова КМУ від 2 жовтня 2003, №1540 Офіційний вісник України, 2011 р., № 45, ст. 1832, № 54, ст. 2151; 2012 р., № 30, ст. 1116, № 81, ст. 3283; 2013 р., № 6, ст. 202.

8. Інформаційні ресурси:

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
5. Державна екологічна інспекція України <https://www.dei.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Дніпропетровської обласної державної адміністрації. <https://adm.dp.gov.ua/storage/app/uploads/public/612/75d/d47/61275dd475b65912867928.pdf>
7. Бібліотека ДНУ ім.О.Гончара <http://library.dnu.dp.ua/>
8. Електронний каталог бібліотеки ДНУ <http://lib.dnu.dp.ua/>
9. Репозиторій ДНУ <http://repository.dnu.dp.ua:1100/>